
Butlletí
del
Centre Excursionista de Catalunya

MEDALLA D'OR

DEL

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

INSTITUIDA PEL SENYOR RAFEL PATXOT I JUBERT EN 1924

MEDALLISTES

- I ANY 1923. - SR. CÈSAR A. TORRAS I FERRERI †
II » 1924. - » ROSSEND SERRA I PAGÈS †
III » 1925. - » PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES
IV » 1926. - » IGNASI FOLCH I GIRONA
V » 1927. - » FRANCESC MATHEU I FORNELLS
VI » 1928. - » LLUÍS ESTASEN I PLA
VII » 1929. - MN. JAUME OLIVERAS I BROSSA

EL VALEROSISIM MARTIR S. GEORGE. FABADAL. E. MOYA

Diada de Sant Jordi

FESTA PATRONAL I DE LA MEDALLA D'OR

PER la Diada de Sant Jordi, el CENTRE celebrà la seva Festa Patronal i de la Medalla d'Or, la qual enguany revestí una solemnitat extraordinària, que feia molt de temps les circumstàncies no havien permès.

La taula presidencial estava adornada amb roses vermelles, i la capçalera lluïa el tapís de Sant Jordi.

A la presidència tenien seient el President del CENTRE, senyor Francesc Maspons i Anglasesell, al qual acompanyaven el regidor senyor Tusell, en representació de l'Ajuntament; el Vice-president de la Diputació senyor Riba, en representació d'aquesta, i els membres de la Junta Directiva del CENTRE senyors Casades, Olivella, Turull, Batista i Roca, Nonell i Blasi. Assistiren delegacions i s'adheriren, entre d'altres, diverses entitats excursionistes, el Patronat pro Flora Silvestre, al qual representava el seu President senyor Grant i Sala que ocupà un lloc a la presidència, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Amics de l'Art Vell, etc.

Obert l'acte per la Presidència, la senyoreta Llucieta Canyà, llegí la següent prosa de la senyoreta Lola Anglada que, per trobar-se malalta, no pogué assistir a la festa:

CAVALLER SANT JORDI

Dedicat als exiliats catalans

I

Cada dia vèiem l'Andreu, al matí, que partia a la vinya; al vespre, de retorn a casa.

Tots els migdies, després de dinar, reposava a l'ombra de la figuera. Sovint des d'ací, mirava les muntanyes que emparaven el seu tros de terra conreada i es demanava quan hi aniria. U li entrava un vertader delit de partir-hi; mes, quan es decidia a marxar-hi, la son el prenia i restava dormit. I dormia d'un tros fins que l'hora del treball començava. Llavors, agafava l'eina, i això el distreia d'aquell seu desig.

Però, mireu quina cosa: quan el sol es ponia, tot endreçant el cistell del dinar, tornava a pensar-hi. Mirava de nou les muntanyes que es vestien d'un vestit morat; i, com que es feia vespre, procurava esquivar el seu daler d'anar-hi i s'apressava per arribar a casa, perquè era tard.

Si a l'estiu l'Andreu tenia delit d'anar al pic de les muntanyes veïnes per veure més enllà, a l'hivern no creieu que en tingués menys ganes; però aquelles muntanyes ara tenien el pic nevat; el camp s'adormia i a la masia es tancaven a casa, vora el foc, a con-
tar rondalles i a fer torrades de pa. Qualsevol hi aniria a aquell pic, per veure més enllà!...

II

Un dia l'Andreu podava la vinya. Així ocupat, arribà fins a ell una remor. Parà la feina. La remor més a la vora, hi endevinà les petjades d'un cavall. Seria briós, perquè les petjades retrunyien fermes; seria un corcer valent.

L'Andreu no es preocupà; la tarda queia i procurava endagar prest les eines del camp. Era l'hora de plegar.

Quin deliciós capvespre! El sol s'adormia en aquelles muntanyes, bell llit amb cobertors d'or i argent. Amb coixins d'espígols i farigoles; amb el darrer cant dels ocells.

L'Andreu prengué les eines, les posà sobre l'espatlla valenta, prengué el cistell i la manta, anava a marxar. Però, es parà sorprès; el captivà una cosa deliciosa: la brisa del capvespre que portava bones sentors. Això era una cosa nova. - El bosc és massa lluny, perquè fins aquí arribin les sentors de les seves roses! - pensava el joveçà.

Si l'atreien prou les bones sentors, ara l'atreu una llum d'argent que li fa cloure les parpelles. Una llum clara, que d'aquest capvespre en fa dia. Una llum que apar davallar del cel, que la volta del cel s'obre, s'esberla, i se senten músiques.

Quina oïdor de roses!... Quina llum!... Quina festa!... Els ocells que eren a joc, es desvetllen. Les papallones i els borinots es des-
pertien, i ara volen de flor en flor: creuen que s'ha fet de dia. Els conills i les llebres tornen al catau, s'apressen: es posen a l'aguait, vigilen.

Això és estranya meravella. És misteri. - Déu dels cels, jo sóc amb vós! - féu l'Andreu. I flectà genoll en terra.

III

Amb les mans damunt el pit, l'Andreu alçà els seus ulls, i es trobà amb un corcer. El cavaller que el guiava era per veure: era fort, semblava valent i tenia la faç serena. Anava abillat amb armadura d'argent, i empunyava una llança, a la dreta. Portava una rosa vermella damunt el pit.

El cavaller romania rígid: la seva mà dreta aguantava amb nervi les regnes del cavall, que estava frisós; que amb la pota davantera gratava a terra, que movia el cap i eriçava les crineres. Perquè li dolia de restar parat.

L'Andreu obrí els seus braços: —Digueu, Senyor, què voleu de mi? - féu -. La meva vida és vostra, si la voleu!

—Res més sinó que em guardis aquesta rosa vermella, - féu el cavaller, bo i arrencant-la del seu pit.

—Amb plaer - féu l'Andreu, besant-la -. No passeu ànsia per aquesta rosa tan cara. Us la guardaré fins que torneu. Restaré de genolls, amb la rosa entre mans fins a la matinada, fins demà al vespre, fins que torneu...

—Pòsa't la rosa damunt el teu pit i marxa a casa. No sé quan tornaré. Vaig a matar un drac, més enllà d'aquelles muntanyes.

—Vinc, doncs, amb vós. Mireu-me, Senyor, sóc fort, sóc jove, sóc valent. Fa temps que jo vull anar més enllà d'aquelles muntanyes on ara vós aneu. Senyor, deixeu-me anar amb vós.

—Sóc Cavaller Sant Jordi - li diu -. Obeeix-me... Vés-te'n a casa, i guarda'm aquesta rosa. Tornaré a cercar-te. Jo tornaré.

L'Andreu, confós, acotà el cap, i amb unció, féu el senyal de la creu.

En aixecar els ulls, es trobà que el cavaller ja passava la carena.

IV

L'endemà, l'Andreu tornava a la vinya. Era el temps de la poda; prengué les tisores i es posà a la feina.

Portava la rosa a frec del seu pit; les sentors li recordaven aquell capvespre, i li brillava davant el front, el record preat del Cavaller. Recordava sense vacil·lacions aquella mirada dolça, aquella faç serena.

Aquest pensament preat el captivava i no estava per la feina. Hagué de deixar les tisores. S'assegué. De cara a la muntanya, els ulls fets a la carena, mirà el lloc per on havia partit el corcer. Era amb daler que esperava que tornés.

V

Assegut al marge, passà un veí seu. —Què esperes? - va demanar-li.

—M'han dit que esperés. Com que hi tinc fe, jo espero.

Això féu riure l'home. L'Andreu prosseguí: —I vós, on aneu?

—Vaig més enllà d'aquelles muntanyes.

—Teniu - féu l'Andreu -. Us donaré una fulla d'aquesta rosa que m'han donat a guardar; i espereu ací, amb mi.

L'home marxà sense complaure'l.

L'Andreu restà, espera que espera.

VI

Arribà un jovença. També, com l'altre, es dirigia a les muntanyes veïnes. En veure l'Andreu reposant al marge, li féu la mateixa pregunta: —Què fas?

—M'han dit que esperés. Com que hi tinc fe, jo espero. I tu, on vas? De segur que t'han pregat, com a mi m'han pregat, que esperassis. Per què no esperes? Et donaré una fulla d'aquesta rosa que jo guardo, si esperes aquí, amb mi.

—Què en faria?... Adéu - fa el jovença -. I marxà, camí de la muntanya.

Aquest no fou pas el darrer que l'Andreu veié passar, i al qual l'Andreu oferí una fulla de la rosa carmesina. En passaren molts d'altres, i tots marxaven decidits, vers el pic d'aquelles muntanyes.

A l'Andreu una cosa el colpia: que cap dels que passaven no havia guardat la rosa que el Cavaller Sant Jordi els havia donat a guardar: tots havien llençat la rosa que feia «saber esperar»...

VII

En el marge mateix, l'Andreu esperava que el Cavaller tornés. Passaren dies. I com que trigava, pensà d'ocupar-se de nou. La vinya podada, el treball finí; però cercà altra cosa a fer, per passar les hores de pressa. Es posà a recollir les sarments de la vinya podada, i es posà a ordenar-les: les lligava, les col·locava curosament, i en feia rimes.

El bon jovença passà molt de temps ocupat a fer feixos de sarments, perquè com més en lligava més en sortien; en sortien per encantament.

Així, fent rimes de sarments, passà l'estiu, tombà l'hivern, i el Cavaller no tornava. I passaren encara molts hiverns darrera molts estius. L'Andreu s'hi envellí. S'encorbà. Els seus cabells ne-

gres es tornaren blancs; les mans li esdevingueren tremoloses; les cames li flaquejaven. Ell, però, no es cansava; anava fent rimes de sarments. En tenia, ja, grans rimes. Quasi tocaven el cel.

VIII

Un dia tingué la gran alegria. El ventijol portava bones aromes. Se sentien sentors de roses. Ensems resplendia en el cel, una aurèola: el pla i les muntanyes s'engalanaven d'aquella llum d'argent. Els ocells, que ja eren a jóc, es desvetllaven i cantaven. Tot s'emplenava d'alegria.

De nou se sentien les bones sentors!... De nou s'espargien els bells raigs!

L'Andreu cuità a besar la rosa que guardava. Es postrà en terra. —Sóc amb vós, Sant Cavaller! - féu -. I de joia tremolava.

A la carena es dibuixava la silueta del Cavaller, amb el seu cavall valent. Damunt del cel d'argent es destacava la llança, ara sanguant.

—Lloat sigueu! - cridà l'Andreu, i féu el senyal de la creu -. Lloat sigueu, ja que l'haveu mort i veniu a cercar-me!

L'Andreu aixecà el seu cap nevat i es trobà el Cavaller davant. Li deia: —Devies creure que no volia tornar?

—No he perdut mai l'esperança - respongué ell -. Creia que tornariu. Mireu. -I li ensenyà els feixos -. M'entretenia. Això m'ha fet passar el transcurs de pressa. Estava segur que no faltariu.

—Doncs, anem. Podràs seguir-me? Ara no ets com quan et vaig conèixer, jove i valent.

—Anem, anem - féu l'Andreu agombolant forces -. M'ajuda prou l'esperança. Anem!

Però, mireu què passa: en començar el camí, alguna cosa de misteriós s'esdevé: el Cavaller no el veiem; i enlloc del Cavaller ara és l'Andreu el qui munta el corcer. Porta la rosa vermella damunt del pit. I ara és jove, espigat i valent. El seu cavall galopa, sembla que volí, i el veiem passar la carena.

I veiem que aquella silueta esdevé roja, en el sol ponent.

IX

Avui, a la vinya de l'Andreu, veiem gent que comenta; és que les sarments que aquell apilà s'han tornat barretes d'or. N'hi ha una rima que espanta; n'hi ha bons feixos que, a la llum del sol, llancen raigs que ceguen.

—De qui és aquell tresor? - es demana aquella gent. El més vell respon: —Pertany a un home que ha merescut aquest premi en paga d'una gran virtut. Una virtut que ben pocs tenen.

—Quina virtut? - aquella gent pregunta.

El vell diu:

—La virtut de saber esperar.

Tots s'agenollen i es descobreixen.

Seguidament, el senyor Joan Cristòfol, del Teatre Íntim, llegí la següent poesia inèdita del poeta senyor Sanchez-Juan, impossibilitat també d'assistir-hi per un recentíssim dol de família:

SANT JORDI

Descavalcat i desarmat de llança,
mentre el cavall somia olor de flors,
veniu amb gest de pau i d'esperança
a dar-nos roses per als nostres plors.

Insinueu l'adveniment d'un dia
que hem pressentit, a frec del pit, lleuger;
ja us reveurem amb la cavalleria
i l'arma gloriosa, Cavaller.

Per l'avinguda de la primavera
heu descendit a aquesta vall, tan dolç,
i ens haveu despertat una cantera
que tota sola ja ens consola a molts.

Als qui pateixen en presó i exili
i a qui comprèn sense poder sentir
doneu-los, oh Sant Jordi, el vostre auxili;
convertiu el mal somni en fresc matí.

No és pas de roses tristes la dolcesa,
transmeteu-nos color de fortitud;
prou coneixem l'encant de la feblesa,
desenciseu-nos de l'amor perdut.

El zel pur calcigat per gent dolenta
llevarà, si no flors, aigua de Déu.
Feu davallà a la nuditat contenta,
com a les carns de Santa Eulàlia, neu.

Encara és hora de sofrir. Sant Jordi,
encomaneu-nos aquest aire ric

de ressol i ressons de clavicordi
i olor de roses del bon temps antic.

Amics, no la veieu, l'ampla drecera
per on el Sant Patró se'n torna al Cel?
Al món hi ha focs i als nostres ulls l'estel.
Se senten veus de primavera.

Acabada la lectura d'aquests dos treballs els quals, per llur interès i tons patriòtics, meresqueren llargs aplaudiments, parlà el President del CENTRE senyor Maspons.

Començà donant a la concurrència, que omplí el local a vessar, la típica salutació de «per molts anys», i glosà la joia que produïa a tots el poder celebrar aquella festa de fidelitat a l'esperit.

Féu notar la presència dels representants de les corporacions públiques, els quals, durant els anys passats, no havien pogut assistir a l'acte, i explicà en una escaient imatge el valor espiritual de la diada. Recordà que, poques setmanes enrera, en celebrar-se una festa de minyons excursionistes en un poblet muntanyenc, amb ocasió de trametre'ls un petit guió de Sant Jordi, en ésser cridada la noieta que l'apadrinà, aparagué portant al cap la caputxa blanca. Aquesta caputxa, que era en el seu origen un abillatge símbol de fe, fou considerada després, pels enemics del nostre pairalisme, com una ensenya de rebelió que pugnava per la llibertat de la Pàtria, i meresqué que se li abraonés a sobre tota la puixança de l'Estat.

Per aquest motiu, avui, en renàixer amb la mateixa naturalitat i amb el mateix esclat de joventut que les flors de primavera, representa el triomf de l'esperit sobre la força i ha estat aquest any l'encarnació vivent de la primera, alliberada pel Cavaller Sant Jordi.

Immediatament adjudicà la Medalla Patxot, la qual, aquest any, ha estat atorgada a Mossèn Jaume Oliveras, l'excursionista de la gesta heroica dels llamps de Les Maleïdes i de la travessia del continent africà, el qual s'expressà amb les següents paraules:

És solament arrossegat per un sentiment de civisme que em presento davant vostre en aquest solemne acte. El primer intent fou el de no deixar-m'hi veure. Però aquesta actitud, sense explicacions, haurien tingut dret a prendre-la malament àdhuc els qui reconeixeran que la raó em sobra.

Vinc, doncs, a rebre la medalla; però, per a tornar-la a posar sobre la taula presidencial i demanar atentament a la Junta Direc-

tiva que la guardi per quan els meus mèrits me'n facin mereixedor.

La sorpresa que vaig tenir en comunicar-me l'atorgació, no sé com dir-la, de tan immotivat que em semblà aquest acord.

Ja sabeu que he estat molts anys fora de la Pàtria, i, en tornar-hi, m'he trobat com estranger en la meua terra. No sabia de la Festa de la Medalla, sinó que es devia al per tants conceptes benemèrit senyor Patxot, el nom del qual entre nosaltres s'és fet sinònim de protector de tota manifestació cultural. Potser sí que tenen raó i et toca a tu, - pensava jo - perquè el meu gust, no cal pas dir-ho, hauria estat merèixer la medalla i poder-la, àdhuc, fer lluir.

Vaig consultar, doncs, el BUTLLETÍ de l'any 1924 i vaig llegir i rellegir les convencions de la Fundació. En vaig treure en clar que la medalla fou fundada com un premi anual, que donaria el senyor Patxot a qui, a judici de la Junta Directiva del CENTRE «més s'hagués distingit dintre el camp d'acció de l'excursionisme, ja sigui en recerques de caràcter científic, ja sigui en gestes de caràcter esportiu». Vaig pensar que no havia pas fet res digne d'esment ni que mereixés cap tribut d'admiració.

Continuant la lectura per veure si m'hi podia entafurar, encara que fos per la porta falsa, vaig trobar que «Tot servant el criteri esmentat, es tindrà cura de donar certa preferència a les tasques intel·lectuals i al fet moral de la perseverància, com essent coses de les quals havem desig, i que, per tant, cal estimular, pregonar i premiar».

- «Les tasques intel·lectuals» -, m'aclapara fins l'esmentar-les; puix d'ésser abella treballadora, amb els anys que porto trescant pel món, què n'hauria pogut donar de mel saborosa! Mes, jo m'he concretat a ésser papallona tafanera, i prou.

- «El fet moral de la perseverància...» -. Aquí pots entrar-hi per la porta gran, vaig pensar de moment. Mes, qui de vosaltres no sap, per experiència personal, que l'excursionisme és tan llaminer que el qui s'hi dóna ja no se'n pot deseixir, i tota la vida hi està condemnat com a una necessitat fisiològica? No són legió els companys que, en entrar en aquesta casa pairal de l'excursionisme, vaig trobar-hi ja, i formen encara com a capdavanters i arrosseguen amb llur exemple els joves i són clars espills en què jo no goso ni a mirar-me tan solament?

¿He de citar noms dels mestres de l'excursionisme vertaderament científic, que han fet treballs geològics, geogràfics, arqueològics, folklòrics, artístics, etc. etc., treient l'excursionisme d'aquest baix nivell de curiositat papallonera o de fer salut i conservar-la,

que és allò que a mi m'hi ha portat i mantingut amb aquesta constància que no crec judici ningú digna d'estímul i premi?

No citaré noms per no ferir susceptibilitats amb les omissions en què, per força, hauria d'incórrer el qui, com he dit abans, després de passar tants anys fora de la nostra estimada terra, es troba com estranger en la seva terra; però, jo en tinc una munió de presents, davant els quals em cauria la cara de vergonya ostentant aquesta preuada medalla, que els toca de dret a ells.

Mai havia jo pensat en la medalla; però, ara, posada la mel a la boca, quin disgust de no poder-la merèixer! Compteu si hauré buscat per tots cantons alguna raó que em justifiqués apropiarme-la! He repassat la llista dels prohoms que l'han obtinguda fins ara... El plorat mestre de tots, En Cèsar A. Torras, que tot l'ambient d'aquest cenacle està ple d'elogis seus; En Rossend Serra i Pagès, un altre desaparegut al qual tots enyorem, tan incansable folklorista com bon excursionista i colleccionador infatigable de rondalles i llegendes, mestre i guiador de tot un estol de jovenalla; el senyor Pelegrí Casades i Gramatxes, l'insubstituïble president de la Secció d'Arqueologia i Història, el qual és, ell tot sol, una institució venerable i exemplaríssima; En Francesc Matheu, el patriarca de les lletres catalanes, el cantor de l'excursionisme, que quan jo aprenia de llegir, ja m'arborava llegint els seus cànctics estimuladors de nobles energies... I aquestes figures venerables, que jo he mirat sempre des de ran de terra, com col·locades sobre un gran pedestal..., tots - he llegit llurs parlaments per veure si m'hi podia atrevir - accepten la medalla per força; l'un, amb sorpresa; l'altre, sense trobar mèrits suficients que justifiquin una distinció tan gran; el mestre Matheu, l'admet com la llaçada que pengen a la senyera d'un orfeó per a recompensar l'entitat a la qual representa...

I resten dos jovencells, els estimats amics Folch i Estízen, que, almenys per l'edat, podrien donar-me alguna esperança... però, l'un, ha bastit un Xalet que, pràcticament, ha fet més excursionistes que totes les nostres propagandes juntes, i, l'altre, amb la seva dominant energia ha estat una espècie d'explosiu que ha tomat els cims més enasprats de totes les nostres muntanyes i, àdhuc, els de les que no són nostres, fent que tothom hi arribés. Doncs fins aquests als quals no els podem exigir la prudent humilitat dels qui ja tenim cabells blancs, fins aquests refusen la medalla, perquè troben que el seu honor els aclapara, i fent-la a trossos, plens d'emoció, la reparteixen a miques entre llurs col·laboradors.

Doncs, si els qui, tan honoríficament, figuren en aquest quadro

d'honor, abaixen el cap perquè els sembla que han fet poc encara, què dirà l'excursionista que ha anat pel món sempre com un indocumentat, i sense fer res de profit?

Amb quin agraïment jo rebria aquesta preuada distinció, si l'hagués sabut merèixer! L'intent de donar-me-la no ha fet més que despertar en mi el greu remordiment de no haver-me'n fet digne, tenint-ne l'ocasió a les mans...; d'haver corregut tant de món sense arribar mai enlloc. Potser tindrà força, no obstant, per a esperonar-me encara i fer que, amb el temps, la pugui merèixer.

Ara com ara, no puc fer més que allò que he fet: pregar a la Junta Directiva que vulgui guardar aquesta medalla, que si Déu em dóna vida i salut, jo la recolliré quan pugui portar-la decorosament, si mai arriba el dia.

Respecto i agraeixo les bones intencions que la Junta ha tingut amb mi, però, clar i català, tinc de dir sincerament que crec que ha sofert una lamentable equivocació degut a la qual aquest any el premi quedarà desert, tot hi haver-hi, afortunadament, tants i tants que el tindrien ben merescut.

El senyor Maspons, nostre digníssim President, es queixava de que cada any han de sostenir una veritable lluita per a vèncer la humilitat dels qui han estat honorats amb aquesta distinció. Estigui segur el senyor Maspons que si ara jo l'acceptés quedaria tan rebaixada la medalla, que ja mai més no la voldria ningú. Pràcticament, l'acord referent a mi, resultaria allò que, emprant un mot exòtic, podríem dir-ne un *sabotatge* de la medalla: i crec que el seu honorabilíssim fundador i mantenedor no s'ho mereix de cap manera.

Acabat aquest parlament, el President va dir que creia interpretar el parer unànim de la Junta i de tots els presents declarant adjudicada la Medalla, d'una manera definitiva, a Mossèn Jaume Oliveras; aquesta manifestació fou rebuda amb grans aplaudiments, i Mossèn Jaume Oliveras va fer-se càrrec de la Medalla.

Abans de cloure la festa, el senyor Tusell expressà la decisió dels actuals representants de la ciutat de viure, en tot moment, compenetrats amb el poble. I el senyor Jaume de Riba digué que, així com els que ocupaven els càrrecs públics els anys passats no havien estat afectats a concórrer a festes com la que se celebrava, ells, anticipant-se a tota invitació, els primers dies que van actuar ja cridaren el CENTRE a que col·laborés a llurs tasques, i li atorgaren un lloc en el Patronat del Montseny.

La festa, la qual es desenrotllà dintre un ambient de calda civi-

litat, acabà en obrir-se el «Tercer Saló Català de Fotografies de Muntanya», que aplega un seguit de proves d'alt interès documental i geogràfic.

A la sortida foren repartides flors a les senyores i senyoretes que hi assistiren.

Resum: una vetllada extremadament simpàtica i efusiva que concordà admirablement amb els altres actes del dia.

*

A continuació publiquem el discurs del soci senyor Rafel Patxot i Jubert, institutor de la Medalla, llegit en la Festa Patronal de l'any 1925, el qual no fou publicat en el seu dia segons es constata en la Post Data inserida al finalt.

Senyores, senyors, companys del CENTRE:

Trencant la meua manera de viure, som vingut aquí per gaudir la vostra companyia i enraonar-vos una mica des del tossal, en el coster de la vida, on porto avantatge a la majoria de vosaltres.

Compleixo la cortesia de donar-vos gràcies en acte públic, per la generosa distinció amb la qual em féreu honrament, quan, seguint l'impuls d'un poeta, volguéreu enlairar-me a un lloc que físicament no puc pas ocupar i que tampoc s'acordava amb el meu estat d'esperit.

M'ha mogut un íntim agraïment, puix en solemnia ocasió, la vostra Presidència esmentà una punyida que duc a dintre, i és prou sabut que els cors adolorits s'aconhorten de pietat, força més que no pas l'amor s'enjoia amb la lloança.

Altrament, em dolia no haver estat en un d'aquests actes de germanívola disciplina, on fem homenatge als capdavanters que amb llur espiritualitat han mantingut el caliu de la llar pairal, abrandant les amors nostres.

Pujada amunt, un hom té de prendre alè, es detura, guaita enrera, i en veure els que segueixen, neix l'impuls d'esplaiar-se, de dir quelcom, i amb el vostre permís ho faré tal com pertoca: parlaré enrera i vosaltres ho escoltareu tot fent via avant. No tingueu pas por d'una complanta d'enyorances, perquè jo crec servir conscient dignitat del compàs de la vida on m'escaic: serà un enfilall de sensacions, anotacions i recordances; i en l'escolament del viure, les recordances són el fermall que lliga el passat amb el present, les quals esperonen i alliçonen les venidores cobejances.

Car en la llista de membres d'aquesta casa, som un nombre prou baix per a retreure les darreries de la passada centúria, quan, vers l'any 90, jo actuava de delegat empordanès. Després, una comissió del CENTRE, presidida per En Maspons i Labròs, de bona memòria, inaugurava el registre de visitants de l'«Observatori Català», de Sant Feliu de Guíxols. De lluny estant, nosaltres apreníem de respectar l'obra i enaltir la valor d'un noms que, personalment, no coneixíem, establint-se així aquella moral dependència que assaona i fa llevar la tasca d'idealitat.

Perquè jo també som estat excursionista com vosaltres.

També he resseguit les nostres muntanyes; m'he rabejat en els cimals; conec la traïdoria de la boira; la feresa del torb; m'ha colpit el rem de pedregada; he tastat la corda i el *piolet*; he respirat aquell baf terrós i reumàtic de les *crevasses*, i he oït la rossolada fent retronir les solituds emmantellades, somovent la fingida apatia dels glaciars. Algunes vegades m'ha seguit l'espectre del Brocken; he copsat el respir de la muntanya en la defallior de la vesprada i compartit la seva somniesa en el bres de la nit, sota l'estellada llampuganta.

I donant a l'excursionisme un caire que jo trobo massa preterit, us voldria semblantment retreure la mar, vers la qual està encarrada Catalunya, esperllongant aquell Cap de Creus, sempre guaitant a llevant, d'on li pervingueren primícies de grans i fortes civilitzacions.

Recordeu que per mar s'expandí el nostre poble en els seus bons temps; car, fenent les ones, pogué el Rei En Jaume conquerir la seva enamorada; és envoltat de mar que ens parla Blanquerna; a l'altra banda d'aqueixa mar hi ha platges on ens acullen en la nostra llengua i des d'elles estant, veuríeu l'estela catalana seguir marcant la ruta d'Orient.

Com podríem parlar de *Mare nostrum* si això oblidéssim?

Si la sabeu sentir, la mar té una emotivitat que no desdiu pas de la de muntanya, i, en canvi, ofereix una major mobilitat.

El rondineig de trenc d'onada és prou atractívol perquè vos hi deixeu anar: llisqueu-hi endintre i serà pròdiga de bellesa.

La dalera d'una proejada, cobrada l'escota, ben trossada l'aneta i amb la vela tesa i l'orla sotaigada, fer cruixir la pena, en una ratxada de «vent llarg»; els treballs per «fer apuja», quan heu de remuntar un cap en una xalocada, i a dues o tres llargades, allà a la mà de terra, esclata la rialla escarnidora del rocam, que reganya

les dents, tot escupint-vos el seu ruixim; la incertesa de l'amorrar quan la tramuntana vos hi vol dir la seva, i torna tan llunyana aquella costa que veieu tan propera; la dansa esbojarrada de la revolçor sardanejant damunt de la «mar d'escata»; el sobtat enverinament de la «mar de llamp»; el bramular del temporal esbandint en els sorrals, arremolinant còdols, rosegant puntes o bé rebotent en els penya-segats.

Mes no sempre és així feréstega, car solament ho fa per imposar respecte als forts.

També us deixarà emmirallar en una «mar blanca» sota el cel canicular o en la pallidesa de les mimves; us sorprendrà amb les formes fredelugues del sol, quan ix en les matinades d'hivern, mentre les afraus llengotegen de boires nocturnes, i ella follejarà enganyant-vos amb estranys «miratges»; o bé, exhibint-vos el bell fenomen de la «mar que fuma», podreu contrastar la seva afalagadora tebior amb la cruesa del terral, que vos fa venir piulots, tot embaumant-vos de flaires boscanes.

A través de la seva maragdalena transparència, algun colp us deixarà endevinar meravelles del fonda: el to de vori del «nét», la grisor perlada de l'«alguer», la velada policromia del «grapissà» i d'ací i d'allà, els lloms de les «planasses», que talment semblen monstres ajaçats.

La mar té maneres dolces i amoixadores, suavitats de donzella i joguineig d'infant; tumbagues nacarades; duu joiells vivents. Si «fa rimes», és que té esgarrifances, i a voltes li vénen blanques lassituds; però, la'n treu l'oratge amb ses «ramioles», i, ja desperta, ella s'hi rabeja en el «cabrejar», i amb els «berberols» tota s'escabella, capbuça riallera, sempre onejanta,

«Mar brava, mar verda, mar escumejanta» (Maragall)

No vos diré pas que jo hi hagi trobat mai cap sirena, mes sospito haver-les sentides, i verament he vist el llop marí en la playa soliuva de Lliberola, i passades les Formigues, a certa foraria del Cap de Sant Sebastià, un jorn ens sorprengueren els raigs de la balena, fent que un vell «coraier» que dúiem a bord, evocant la seva juvenesa, expliqués coses d'una serp de mar, que enmartava'ls mariners, i lluia un diamant «així gros com és puny, allà al bell mig d'es cap».

I el meu excursionisme és anat bon xic més enllà: car deixant la Terra, s'ha passejat telescòpicament pels paisatges llunars, de grandioses planures a tall de mars eixutes, que voregen esplèndides sinuositats, com en la «Mar de les Plugues» aquell clàssic

«Golf dels Iris», on s'esplaia una sortida de sol que cap poeta no ha cantat encara. I arreu es redreça muntanyam d'alçàries parionnes a les de la Terra, amb cresteres reixades de cràters i timbes esfereïdores, i arrugues colossals i enigmàtiques lluíssors i esquerdaments i astoradors fondals, que engolirien ambostes de Montsestrats, de Montsenys i de Puigmals.

I, sempre més lluny, allà en les roentors del nostre estel, he obirat el terbolí de metalls ablamats, flamejant en grandors on la nostra Terra, tota sencera, no representaria més d'una guspira.

I lluny de lluny enllà, escandallant la nostra Galaxia, dintre les corbes de la qual s'anorreen i es repasten sols, he sentit com s'esvaeix la materialitat humana; mes també m'ha corprès el gran do de la intelligença, ja que arriba a amidar la immensitat.

Ja veieu com ne som estat d'excursionista i bé podeu tenir-me per company.

Ara, entre companys, reprenem la conversa.

Circumstàncies fortuïtes han brodat un mite al meu entorn, bé prou que me'n som adonat, i que jo assajo de realitzar en la mesura de les meves forces.

Un mite, no sol pas ésser cap mala cosa i us prec que me'l deixeu utilitzar, perquè així les meves paraules guanyaran una autoritat que certament no tindrien pas venint solament de mi.

Ens ha tocat de viure moments històrics que s'ho valen; emperò al judicar esdeveniments en els quals un hom juga, cal malfiar-se de les aparences i les pròpies sensacions. Per exemple, en la passada centúria, els pobles ibèrics foragitaren materialment un invasor, l'esperit del qual, no obstant, els vencia allà en les *Cortes de Cádiz*. No el defenso, sinó que constato merament fets.

I el que en certs sectors es produeixin actualment aquells «punts singulars» i «llocs de retrocés» tan coneguts de la Geometria formal, no implica pas minva d'espiritualitat nostra, sinó que més aviat la referma i fins ens ajuda a determinar la pròpia trajectòria.

Car la barca de Catalunya navega millor amb vents de proa, perquè aleshores la nostra gent desplega les qualitats; mentre que en les empopades s'hi deixa anar massa refiada, cosa que no fa bon mariner.

Per tant, oh juvenesal, preneu bé esment, vosaltres que de natura sou impressionables i fàcilment impacients, per raó de que el vostre ritme accelerat no s'avé amb la lentor de les resultants històriques: els moments actuals segueixen essent d'*idealitat* i encara

ara vos repetiré: «no hi cregueu pas en la realitat, car lo més real de la vida són les il·lusions», tal com ho escrigui molts anys enrera, en l'àlbum d'una donzella empordanesa que ens demanà autògrafs, en ocasió que jo ensenyava la meua terra a l'amic poeta Maragall.

Conreueu-la, la il·lusió, perquè en les trangolades de la vida, ella vos aguantarà en surada; és remei per a la defallença; besllum que traspua les nuvolades; oblidança de sí mateix, o sia, sement de generositat, i és germana de la bellesa.

Il·lusió és perenne juvenesa i juvenesa deu amar il·lusió, usant dretura d'inexperiència, puix ambdues àdhuc tenen raó de no tenir raó. Mireu, en aquell conegut símil de *Plató*, jo crec que el corcer que brega per encelar-nos devia dir-se «Il·lusió», i quant a l'altre, el que llordeja vers terra, anomeneu-lo vosaltres, tot riolerament, «Realitat».

Vos predico la «il·lusió» com acte conscient d'afirmació, oposat a les negacions que pretenen seduir-vos; perquè, «negació» és impotència d'afirmació, així com moltes preteses «realitats» no són més que il·lusions follades, són decaïment, també impotència. I és que la il·lusió és talment una heroïcitat.

En acordança amb aqueixa encoratjadora visió, voldria recollir algunes negacions que fereixen el sentiment, pretenint combatre l'espiritualitat nostra, i em proposo oposar-hi, breument i raonada, una trilogia d'afirmació, ço és:

La força de la intel·ligència.

La valor de la pròpia personalitat.

La tradició, escola de continuïtat d'esforç.

No espereu pas filosofies de què no som capaç i que no s'avinrien amb el lloc d'aquesta festa. Tampoc faran cap falla, perquè la disciplina intel·lectual a la qual pertanyo, i la meua experiència personal, m'han ben après que rares vegades reïx la horaciana temeritat del *audaces fortuna juvat*, mentre, en canvi, rares vegades falla aquella heroïcitat continuada que s'anomena *tenacitat*.

La meua exposició serà sense cap pretença doctrinal i en forma d'impressió o anecdòtica recordança; una mena de soliloqui que cadascú pugui aplicar avinentment.

Mes, abans, fem acatament a la diada, invocant Sant Jordi, l'incomparable cavaller de la Intel·ligència, que defensa heroicament la ideal donzella Il·lusió, de la fera Realitat.

LA INTEL·LIGÈNCIA

En el rebulliment i cridòria de la *post-guerra*, segurament que tots haveu oïda o llegida aquesta proclamació: «la intel·ligència és el luxe dels desvagats»*, moderna màxima dintre de la qual Catalunya s'és vista honorada amb l'anatema de posseir intellectuals**.

Apart del baf de terra que hi ha en aquella negació vergonyant, és a més una violació de la veritat, perquè és prou a la llum del dia com la major part dels genis són sortits dels estaments humils, i tots els qui estudien espiritualitat han trobat, que el terme mig de força intel·lectual és major en l'estament humil que no pas en el desvagat, constituint això la revelació d'una d'aquelles lleis morals de la Natura, que, dreturerament severa, així amonesta la mollicie dels uns, i compensa el major esforç dels altres. Precisament aquí hi ha el germen de moltes revolucions que han trasbalsat l'estratificació social.

Aqueixa transcendència material de la intel·ligència explica les persecucions que ha sofert, per raó de que la seva virior moltes vegades ha neguitejat el jaç de les decadències, i en aquest sentit, la bella rapsòdia de Virgili: *mens agitat molem*, també podria sonar com una menaça.

Perquè la intel·ligència sap tancar en una equació l'estabilitat del sistema planetari, mentre que un conqueridor, amb tots els seus exèrcits, no arriba a deturar la idea d'un sol dels sotmesos, perquè cap força material pot agrapar-se amb la immaterialitat de la intel·ligència la qual és, per tant, incoercible; cosa que ja deia en altres paraules aquell esclau, mestre de filòsofs, Epictet, quan proclamava la pròpia independència exclamant: *la meva pensa, ni Zeus la pot sotsmetre*.

Debades les passions humanes han assajat d'empresonar la intel·ligència, car àdhuc ha il·luminat la foscor del reclos, produint-hi obres admirables, i de vegades d'allà dintre estant, ha trencat els lligams d'altri. Entre molts, el cas de Galileo és representatiu de tota una fase intel·lectual.

També l'encegament d'ira és anat fins a segar fortes intel·ligències, mes no per això deturà el treball d'aquells cervells, la potencialitat dels quals seguí actuant, i congria tempestes d'idees, que alçapremaren multituds, i esberlaren estats, aterrant llurs bastides.

La història prou fóra bona escola, si solament la humanitat hi

* Trotzky.

** Primo de Rivera.

volgués apendre; emperò la història es repeteix amb una insistència acusadora de les collectivitats incorregibles.

L'home, criatura transient, ésser efímer, esdevé perdurable per la intel·ligència. Salomó, Homer, Pitàgoras, Euclides, Aristòtil, Arquímedes, no són pas morts, car segueixen ensenyant en llurs càtedres, on nosaltres cada jorn assistim.

El mateix passat que, indiferent, tantes coses colga en l'oblidança, i no respecta la polsaguera dels conqueridors, de vegades es commou i en sap trametre a la posteritat un gest espiritual; com aquell del soldà Saladí quan sentint-se morir sota la tenda, manà a un servent que eixís de fora i tot fent voleiar un gran llençol, pregonés als quatre vents de la contrada: «Guaiten ço que Saladí se n'emporta de les seves victòries». I anava voleiant el blanc llençol, que l'havia d'amortallar; esplèndida lliçó, digna d'un gran home.

Quants de noms són romasos únicament per mor de la intel·lectualitat que representen! Jo sé gent que coneixia Marc Aureli, ignorant que fou un emperador, del qual solament resta el moralista.

La intel·ligència és un do divinal que assedega l'ànima de Veritat; mes com que la finitad humana resulta incommensurable amb l'absolut Veritat, aleshores neix en l'ànima aquella amorosa recança de Veritat que dóna humilitat al saber i en constitueix la veritable essència. Per això parla el foll quan el savi calla; perquè el foll no sap res, i el savi «sap» que no sap res: ço que els separa és la humilitat d'un «sap».

Aquells filòsofs del temps d'Alexandre eren més forts que no pas el conqueridor, perquè es reien de l'ambició de domini, i Alexandre es deixava arrossegar per ella.

És que la intel·ligència ens desclou, dignifica i amida la nostra humanal condició. Escolteu a Pascal encarant-se amb l'Univers i apostrofant-lo amb grandiosa justesa: «sí, tu ets gran, molt gran, emperò no ho saps pas que sies gran; mentre que jo, home, si som petit, ho sé, que som petit».

I la intel·ligència s'enlaira a excelsituds on cap violència no la pot atènyer, com vos ho expressa altra volta Epictet quan, ja fonent-se l'estoïcisme a l'escalf del cristianisme, se'ns defineix ell mateix: «jo som un esperit traginant un cos», bell concepte verament ascètic, que àdhuc enclou el martiri; perquè si *som un esperit traginant un cos*, encara que llencem o ens prenguin el cos, romandrà alliberat l'esperit de la intel·ligència nostra; tal com ens ho ensenya el cel de la història, on l'astre de Sòcrates segueix lluint, per damunt de les passions disfressades d'idealitat i de justícia.

LA PERSONALITAT

La societat organitzada és aconduïda vers la uniformitat, per la raó que l'antic «regiment de pobles», s'ha canviat en lluita pel predomini, en la qual la pròpia personalitat és un accident que destorba; puix li calen grans masses homogènies, que són més fàcilment manejables, i monòtones planúries sobre les quals pugui rodar el corró nivellador, aixafant les flors per tal que no hi canti l'aucellada.

La síntesi històrica evidencia com se substituï el poder personal per la grossa bastida anònima de l'estatisme, la qual, hipertrofiant-se, invertí el seu funcionament, i capgirant la finalitat, en comptes de servir a l'home, constreny aquest a servir-la i el mena vers aquella *coming slavery* predita per Herbert Spencer.

Amb tals premises, toparíem transcendents, cremadores i complicades qüestions, que enarboren la societat contemporània, i entre les quals assenyalo, tot passant, la destrucció moral i material de la família, que algú voldria convertir en un mecanisme com el de fer segells o paper moneda. I així, d'estimball en estimball, davallàrem al fons de l'abisme, per trobar l'home reduït a una mera fitxa en el ceculari del *servum pecus...*

Sortosament, la Natura també hi té part, en la humanitat, i vetlla els seus propis drets, i

«si no l'hi donen, s'ho pren» (Collell)

perquè no es regeix pas, ni és regida, per les ordinacions humanes.

Vet ací una colla de temes, algun d'ells ben temptador per al meu tremp; mes poc me n'adonaré, perquè, encara que no ho sembli, som en temps de Poesia, i ara em detura un vers forà

Glissez mortels! n'appuyez pas.

Seguim-lo, el consell del vers; car també recordo que en una entrevista, la Dra. Montessori ens glossà amb entusiasme la transcendència de les petites coses, i la conversa exhalava talment perfum d'Assisi.

Vos ho puc exemplificar en una impressió personal, que convertiré en paràbola.

Una vegada, jo trespava vora els tres mil metres d'alçària, arrossegant aquelles fòbies pròpies del mal de muntanya, quan em cridà l'atenció un *aster alpinus*, que em compadia des del seu esquei. Com que tinc una certa propensió a l'experiment, vaig

endinsar-me en consideracions respecte de la floreta, i, com sol succeir en semblants casos, ja ho sabeu, vaig acabar adormint-me. En despertar, havia totalment desaparegut el mal de muntanya, fins al punt que essent l'*aster* gairebé al caire d'un estimball, vaig cometre la infantil revenja de seure al seu costat, fent pendolejar triomfalment les cames en la buidor. Si algun fisiòleg m'escolta, dirà de seguida: és que el repòs havia restablert l'equilibri del vostre cos. No ho contradiré pas; mes com que això no canvia el meu argument, prefereixo l'idealisme de creure que la muntanya em volia vèncer, i, mitjançant l'ajut de la benfaenta floreta, jo vaig conquerir la muntanya.

Collim alguna altra petitesa, que n'haurem profit.

Si des dels carrers, bon xic massa fondos de la vostra Barcelona, guaitau amunt cap a la blavor del cel, descobrireu unes clapes i llepasses negres, tacant l'esplèndid celatge; són les cobertes de pissarra i zinc que la impersonalitat trobà en els països del Nord, i les recollí barroera, per lluir-les en l'esclat dels nostres soleis, on són un veritable manquement de respecte a la llum.

Àdhuc relliscant damunt del fet, veurem sota la lletja petita vanitat de les teulades negres, aquell impersonal *tot és pàtria*, que barreja les grisors boreals amb els daurats enlluernaments de migjorn, fent un pecat d'ingratitude de sol, que mereixeria el càstig ruskinià de fosca eterna.

Quelcom de semblant s'ha esdevingut en el reialme de la pensa.

Majorment en els darrers anys, a casa nostra se són fetes remarcar disciplines intel·lectuals no sempre prou transparentment obrades, i que no prenent deguda cura de la inexperiència d'altri, se són esmerçades en la mala feina d'*enterbolir l'aigua clara*, de manera que en aquell evangeli de Sant Mateu, on tan bellament se'ns presenta la refiança en Déu, potser ells ens hi trobarien l'apologia de la vagància.

Per això també som vingut aquesta vetlla, en la meua qualitat d'estudiant vitalici, i amb la germanívola amor d'assenyalar el perill a la juvenesa, per tal que se'n malifi ben esquerpa: no beveu pas en aquelles aigües tèrboles, car vos girarien el seny, que freturem i estimem tant.

Els temps no són pas de follies i ens calen totes les capacitats per refermar la pròpia afirmació. No volgheu pas ésser *teulades negres*, puix la vostra intuïció i serenor llatines, tenen prou tasques a fer, més escaients, més enlairades i sobretot més nostres, que l'esmerçar aptituds embullant-vos en l'impersonal joc de dis-

barats de percaçar la raó quarta, de la sèptima arrel, de la incongruència, recurrent, imaginària.....

LA TRADICIÓ

Correntment, no avalorem pas com cal el gran tresor d'afirmació que hi ha en el fet de tenir història, per raó de que la seva força actua en nosaltres, àdhuc sense que n'haguem esment. Suara, jo vos cautava la mar amb sonoritats del Laci i la meva vela flamejava en el gregal, que ens duia l'oreig de l'Àtica, mentre les ones portaven el ritme catalanesc que serveix d'ençà de l'Edat mitjana. Quin poble pervingut, per ric que fos, podria adquirir això, ni amb la seva sobreixida d'or?

I d'aqueixa història n'havem heretat la *tradició* on trobem estotjada l'experiència de les passades generacions, traduïda en saviesa, per servir-nos d'escola en la qual ens honorem, de la qual aprenem i per la qual ens enlairem.

Tradició és l'ànima colectiva purificada a través del temps i constituint una resultant, una mena de sediment espiritual, on cada generació aporta el seu dignificat polsim. Per això l'obra de la tradició es fa amb la majestuosa lentor de les coses definitives, car la seva pèndola no bat pas segons, ni tan solament vides humanes, sinó centúries, després de les quals el poble troba cristallitzat en poques paraules o en unes breus ratlles, l'assenyament a voltes milenari. Mes això qui us ho explicaria autoritzadament, és el Mestre que avui som vinguts a honorar.

A la tradició devem l'esplèndida represa de la nostra espiritualitat, força més transcendent de ço que nosaltres mateixos suposem i a la qual prou té aplicació aquell virgilià *mens agitat molem*, puix ha somogut inèrcies seculares.

Sense ella, no haurien pas sorgit els Jocs Florals que, amb ennoblidors sentiments, han creat tota una literatura on la poesia té poemàtiques meravelles, i la prosa escriptors que han merescut les honors d'altres llengües; sense ella, l'escola dels nostres cronistes no s'hauria continuat en una historiografia on ja sabem retrobar la nostra personalitat, despullada dels primitius lirismes; ella, ens fa fruitir una Art pròpia, ben caracteritzada; per mor d'ella, els clasicismes grecs i llatins ens parlen ja en la nostra llengua, aportant-hi llur formidable reforç; ella, ens fa ofrena d'una gemada florida folklòrica, on el nostre esperit es reposa; sense ella, no hi hauria Biblioteca de Catalunya; per ella, anem bastint una Ciència

catalana acollida en la comunitat internacional del saber; sense ella, no existiria aquest casal que ens hostatja; ni els vostres cors vibrarien amb la dalera que els fa bategar; ni jo vos parlaria, com vos parlo, des d'aquest setial.

En certes activitats, la continuïtat de la tradició se'ns fa més aparent. Sense aquell esclat popular que fou En Clavé, no tindriem ara «Orfeo Català», planter d'orfeons, i els nostres cantaires no ens encisarien amb els triomfs de la polifonia, ni hauríem sublimat la nostra cançó, fins al punt de que el passat es revé i es redreça per tornar a escoltar les dolçors del «Noi de la Mare» i de la «Mare de Déu», que àdhuc es fan sentir de les gents foranes, puix d'enllà de la mar són vinguts compositors a glossar el miracle de «Sant Ramon»; fins al punt que la cantaire del Nord, tota commosa en les paraules del poeta,

«Cantava cançons — de la meva mare,
que quan jo era infant — ja me les cantava
i ara que soc gran — les canta l'eslava». (Maragall)

Tot això és efectivitat d'afirmació, i aconhorta de comparar-ho amb les negacions filles de la guerra; car la humanitat està passant un dolent quart d'hora, i no sap com refer-se de l'abús de violència; no mancant pobles que encara s'aferren a la força i prenen per convalescència ço que no és més que una recaiguda en un cos feble.

I quan veritablement vingui la convalescència, naufragaran moltes coses, entre elles no pocs materialismes «disfressats d'idealitat i de justícia», i aleshores sentireu tota la valor de la intel·ligència amb personalitat de tradició, car l'ésser «esperits traginant un cos» facilitarà considerablement la nostra tasca.

El passat ja el tenim, i l'esdevenidor l'hem de merèixer i guanyar amb l'imperturbable esforç de la nostra voluntat.

Arribats aquí, permeteu-me exercir una paternitat moral, per dir quelcom de la Medalla que aquesta vetlla, com cada any, atorga el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.

La Medalla, ve a ésser la pràctica de les lliçons apreses en l'escola de la tradició. Complim el deure d'honorar els Mestres que ens donen guiatge, dels quals avui ens reconeixem seguidors, i demà esdevindrem continuadors, si ho valem.

Mes com que la idealitat catalana és massa gran per cabre en cap clos, la Medalla no premia pas el membre d'una entitat determinada, sinó que consagra els germans que han collaborat en grau

superlatiu a l'afirmació de Catalunya, siguin qui siguin, vinguin d'on vinguin, car hem de volar molt enlaire, i el vel de la nostra espiritualitat cobreix els humans accidents.

I ja de bell començament, la Medalla dona el seu fruit, puix enguany el CENTRE ha doblat l'acte de justícia amb un exemple d'equanimitat, que mereix totes les lloances.

Som dintre la continuïtat de l'escola de la tradició.

Si entre els deixebles n'hi hagués alguns amb la dèria iconoclasta, planyeu-los, perquè no trigaran a sofrir penediment, quan aclarint-se les «aigües tèrboles» de passió i vanitat, s'adonaran de la ingratitude comesa en voler girar contra la mare tradició les mateixes facultats que ella els havia amorosament confiades.

Aprofitem la lliçó, i agafant les eines que els Mestres ens han forjades amb el saber i l'experiència llurs, mallem amb entusiasme l'anella que ens pertoca en la cadena de la tradició, ben sabedors de la responsabilitat que la feina implica, perquè cap cadena pot ésser més forta que la seva anella més feble, i quina vergonya si aquesta fos la nostra! La història esguarda, després judicarà...

I així, un cop finit el vostre esforç, quan, en la plàcida serenor del deure complert, fareu el vostre camí de posta, anirà nimbant-vos la il·lusió amb el goig de veure, com a l'oferir la vostra obra als qui segueixen, aquests la reben allixonats i reprenen la cadena amb refiança, continuant i reverenciant l'anella vostra.

RAFEL PATXOT I JUBERT

POST DATA. ABRIL 1930

El precedent parlament, fou llegit en ocasió de donar-se la Medalla a En Rossend Serra i Pagès, el 23 d'abril de 1925.

Després, el compongueren amb destinació al BUTLLETÍ, si bé no pogué arribar-hi, perquè la Censura militar de la Dictadura espanyola el va suprimir, llevat del primer apartat, i amenaçà amb prohibir la publicació del BUTLLETÍ.

Val la pena que això consti en nota bibliogràfica, simptomàtica de l'època i de l'estat passional d'aquella governació, que correspongué a l'exposició del llibre català a Madrid, manant que a Catalunya els espectacles catalans, s'anunciessin en castellà.

L'incident no em sorprengué gens, car, els que vivim a la Lluna,

no solament sabem poc de certes consuetuds terreres, sinó que àdhuc som incapaços de capir-les i, molt menys, de practicar-les.

Aqueixa discordança original, s'agreuja per raó de que la meua formació intel·lectual i cívica s'és feta en els ambients del nord d'Europa, els quals, es veu, resulten intolerables en el Migjorn, d'alenada africana. Sort que em resta el consol de la tramuntana empordanesa!

La veritat és que, en escriure el meu sermó, no vaig recordar-me ni un instant de l'existència de la Dictadura, violació de lleis, rovinada de fòbies, exhibició de la decadència, *camouflage* d'un poble, represa del règim colonial en uns temps que tothom el rebutja; la Dictadura és una taca en la civilització contemporània, on marca un episodi negatiu que duu la mort i el càstig en si mateix, com els pecats capitals. Jo tractava afirmacions seculars o bé feia examen de consciència d'intimitats nostres.

Sí em vingué a la ploma aquella frase brutal de Trotzky contra la intel·ligència, que Primo de Rivera aigualí per a llençar-la contra Catalunya en el seu discurs n+1, fou, més que res, la constatació psicològica que l'odi és expressió de temença en els cervells primaris i en els pobles on la jerarquia consisteix en un poder personal, basant-se en la violència i, per tant, mancat d'autoritat.

El meu avi Rafel Patxot i Ferrer ja definia l'autoritat: és una funció delegada del poble i regida per la intel·ligència. Justament la inversa de la transgressió que ha regnat aquests anys darrers.

En el parlament que estic comentant, sortia una imatge esdevinguda actual d'aleshores ençà.

Jo deia que la barca de Catalunya sap cenyir prou bé una proeja-da i, en canvi, no sol servir gaire en les empopades, perquè oblida massa aviat la precaució i així no és rar que faci «guinyades» i perilli que la vela «prengui de l'altra volta». Mariners, ja m'enteneu.

I vosaltres, terrassans, escolteu també: de vegades Catalunya agafa una mena d'infantilisme, que la predisposa a deixar-se enganyar i la fa distreure o enternir-se cinc minuts abans d'arribar al punt crític, perdent avinenteses que són de mal rescabalar. Guardeu-vos d'aqueixa feblesa, vosaltres que teniu de forjar una bona anella per la continuïtat del nostre poble.

Ara, que tothom faci el cap viu i compleixi el seu deure, mantenint-se en el lloc que pertoca.

Alerta, timoner: mà a l'arjau, cobreu l'escota; vela va!

Tercer Saló Català de Fotografies de Muntanya

COM a resultat de la profusió d'invitacions cursades i bases repartides entre les altres societats excursionistes i fotogràfiques, seguint les normes dels dos Salons anteriors, es reberen al seu temps les proves, trameses des de diferents indrets, destinades a aquesta exhibició de fotografies típicament representatives de la muntanya en totes les seves manifestacions, tal com consta en les bases impreses.

Per més que la pràctica adquirida en les dues exposicions anteriors feia suposar que tots els concursants coneixerien a fons les característiques necessàries per a poder ésser exposades llurs proves, el Jurat d'admissió s'ha trobat en el cas d'haver de rebutjar-ne bona quantitat per no reunir les condicions de tema, presentació, tamany, etc. Això és més sensible, donades les escasses prevencions i limitacions amb què la Secció d'Esports de Muntanya del CENTRE organitza aquests Salons. La claredat de les bases no dona lloc a dubtes. Tots els concursants són pregats de donar-hi una repassada a fi de tenir-les presents en anys venidors.

Després d'una tria molt acurada, foren separades pel Jurat d'admissió 111 fotografies. Una ordenada distribució omplí tot el Saló d'exposicions i el Saló del museu, preparat degudament. Després d'aquesta presentació, el Jurat qualificador, compost dels reconeguts mestres en l'art fotogràfic senyors Claudi Carbonell, Antoni Gausachs i Pere Renom, per laboriosa eliminació, atorgà els premis anunciats a les tres proves de més mèrit artístic. Actua de secretari el senyor Josep Pons.

L'exposició fou inaugurada el 23 d'abril, diada de Sant Jordi, i ha romàs oberta fins el dia 20 de maig.

Publiquem a part les fotografies premiades, les quals tenen les següents característiques:

Medalla d'Or.—Fou adjudicada a la prova n.º 106, del senyor Antoni Victory, que porta el títol de REFUGI DE FUENFRIA. Aquesta fotografia, d'una concepció senzillíssima, porta tota la factura de modernitat que pot copsar-se en una representació gràfica de la teulada nevada d'un refugi. La concentració de l'interès queda per-

fectament definit per la taca de llums i ombres sobre la neu ventada a una inclinació oposada a la dels raigs de sol, que fou un dibuix extraordinari. L'equilibri de les altres masses d'ombra ajuda a separar i isolar la idea de l'autor; la discreció de tons del bromur suavitzava el contrast de la prova.

Medalla de Vermeil.—Fou atorgada a la prova n.º 81, del senyor Albert Oliveras, titulada QUERFORADAT. En oposició amb la fotografia anterior, el paisatge de primavera, rialler i canviable, dona lloc a extremes suavitats de conjunt i detall. Querforadat al lluny, i la Serra de Cadí en últim terme, queden compensats per uns primers termes florits, en què la llum va en degradació palautina, per tal de donar gran profunditat a la fotografia. Amb un senzill motiu, amb bona tècnica, s'ha obtingut un resultat molt reeixit.

Medalla d'Argent —Fou adjudicada a la prova n.º 71, del senyor Josep M.ª Guilera, titulada QUERALPS. És una fotografia de gran perspectiva i d'un gran efecte pictòric. El primer terme, motiu principal, baixa al fons d'una vall, es retalla irregularment la silueta de Queralps, i troba la compensació d'equilibri en l'ombra que la pròpia muntanya projecta sobre la quasi totalitat de la vall oposada. La composició no pot ésser més encertada i singular.

Els tres accèssits que el Jurat qualificador concedí a les tres proves de més mèrit, foren repartits de la següent manera:

Primer accèssit. *Medalla d'Argent.*—A la fotografia n.º 13, del senyor Lluís Estasen, la qual representa LA VALL DE SISCÀ, fort contrallum de núvols reflectits en un rierol que serpenteja entre un paisatge nevad. Assumpte molt difícil, d'aspecte polar, tot contrast, sense violències per la disposició d'ombres.

Segon accèssit. *Medalla d'Argent.*—A la prova n.º 85, del senyor Pau Bargueño, la qual representa els MONTS MALLÈITS, d'un arranjament perfecte i molt encertada gradació de llums i termes.

Tercer accèssit. *Medalla d'Argent.*—Al senyor Enric Ribas, per la fotografia n.º 4, que representa EL RIU TER A SABASSONA. De disposició clàssica, perfectament definida, amb separació de termes, a fi d'augmentar la profunditat, i compensació de masses ben definida.

Els comentaris encoratjadors i felicitacions que els organitzadors del Saló reben, els obliga a prendre en consideració certes mesures per a les pròximes exhibicions, per tal de donar entrada a certa classe de fotografies que, fins ara, no han estat posades en valor. Més endavant detallarem les variacions que les bases dels pròxims Salons sofriran, per tal que hom pugui preparar el material fotogràfic per als anys que vénen.

Les fotografies porten els títols que detallem a continuació:

1. Els Barrancs d'Aneto, de Joan Díaz i Duque.—2. Cingles de Sant Sadurní de Gallifa, de Josep Barrillon.—3. Estany de Baticielles, de Lluís Estasen.—4. Riu Ter a Sabassona, d'Enric Ribas.—5. Coll Maleït, de Joan Díaz i Duque.—6. Cingleres de Tavertet a Sant Romà, de N. Ricart.—7. Campo Plano i Lana Cantal, de Joaquim M. Nacarino.—8. Torres dels Moros. Puiggraciós, de Carme Folch.—9. El Far-Sant Joan de Fàbregues, de N. Ricart.—10. Travesseres i Serra de Cadí, de Lluís Estasen.—11. El Ter a Sant Romà de Sau, de N. Ricart.—12. Tuca del Mont, de Josep M.ª Ros i Vila.—13. Vall de Siscà, de Lluís Estasen.—14. Perdiguero des de l'estany Escarpinosa, de Josep M.ª Ros i Vila.—15. Un recó de Gavarnie, d'Antoni Miralda.—16. Balaitous des del Pallars, de Josep Rovira.—17. Torrent de Coll de Pal, de Josep M.ª Ros i Vila.—18. Molí de Guillerries, d'Albert Oliveras.—19. La Meige, de Josep M.ª Guilera.—20. Estany de Peguera, d'Albert Oliveras.—21. Sallent del Gàllego, d'Antoni Miralda.—22. Llacs de Pondiells, de Joan Díaz i Duque.—23. Refugi Torras a Serra de Cadí; 24. Grans Jorasses, d'Albert Oliveras.—25. Coll de l'Artiga del Lin, d'Antoni Miralda.—26. Serra de Cadí, d'Albert Oliveras.—27. Serra de Bastets, de Josep M.ª Guilera.—28. Panorama des de Balaitous, d'Antoni Miralda.—29. Torrent de Font Canaleta, de Josep M.ª Ros i Vila.—30. Balaitous des del Pallars, de Josep Rovira.—31. Somosierra, d'Antoni Victory.—32. Estanys de Piedrafita, d'Antoni Miralda.—33. Somosierra, d'Antoni Victory.—34. Travesseres; 35. Montserrat; 36. Panorama del Carlit; 37. Aneto; de Joan Roig.—38. Ribera de Lin; 39. Vall de Santa Fe; d'Antoni Miralda.—40. Sallardú; 41. Les Escaldes; de Calixte Ortega.—42. Sol en Gredos; 43. Pireneu; de Joaquim M. Nacarino.—44. Gresolet des de Pedraforca; 45. Cims de Piedrafita; d'Antoni Miralda.—46. Ribera del Nere; 47. Vall d'Aran; de Josep Vilardaga.—48. Estany de Lloses, de Joan Roig.—49. Respumoso, de Manuel Samitier.—50. Pedraforca, d'Albert Oliveras.—51. Vall de l'Éssera, de Joan Roig.—52. Faixa d'En Pelai; 53. Somosierra; 54. Cotatuero; d'Antoni Victory.—55. Encantats, de Joan Roig.—56. Sant Maurici, de Delmir de Caralt.—57. Bellmunt, de Joan Roig.—58. Vall d'Espot, de Delmir de Caralt.—59. Balaitous, d'Antoni Victory.—60. Bergadà; 61. Berga; de Ramon Soler.—62. Sant Romà de Sau, de Manuel Samitier.—63. Matagalls, d'Albert Oliveras.—64. Sant Romà de Sau, de Joan Roig.—65. Cresta del Balaitous, de Josep Rovira.—66. Circ de Gredos, de Ramon Montalban.—67. Tuca del Mont; 68. Cresta dels Pe-

01. A. Victory

Primer Premi. Medalla d'Or.

REFUGI DE FUENFRIA

Segon Premi. Medalla de Vermeil.

Ol. A. Olivera
QUERFORADAT

El J. M. Gallego

QUERALPS

Tercer Premi. Medalla d'Argent.

Primer Accèssit. Medalla d'Argent.

Ch. M. Krasen
LA VALL DE SIRCA

01. F. Bargueño

MONTS MALÈIRS

Segon Accèssit. Medalla d'Argent.

Tercer Accésit. Medalla d'Argent.

J. E. Ribes
Riu Ter a Sabadosa

sons; de Lluís Estasen.—69. Seil de la Bagno, de Rossend Flaquer.—70. L'Almanzor (Gredos), de Ramon Montalban.—71. Queralps, de Josep M.ª Guilera.—72. Cresta del Basiero, de Joan Roig.—73. Vignemale, de Josep Rovira.—74. Ordesa, de Manuel Samitier.—75. Plans de Navàs, d'Albert Oliveras.—76. Voltants de Berga; 77. Peguera; de Ramon Soler.—78. Fuenfría, d'Antoni Victory.—79. Cotatuero, de Pau Bargueño.—80. Faixa d'En Pelai, d'Antoni Victory.—81. Querforadat-Serra de Cadí, d'Albert Oliveras.—82. Mulleres; 83 i 84. Vall de Caldes; 85. Monts Maleïts, de Pau Bargueño.—86. Puig d'Alp, de Josep M.ª Ros i Vila.—87. Les Agudes, de Josep Barrillon.—88. Vall d'Ordesa, d'Albert Oliveras.—89. Cascada de Remuñe, de Pau Bargueño.—90. Maladeta, de Josep M.ª Guilera.—91. Balaitous, de Josep Rovira.—92. Poble d'Alp, de Josep M.ª Ros i Vila.—93. Respumoso, de J. M. Nacarino.—94. Voltants d'Olot, de Calixte Ortega.—95. Piedrafita, d'Antoni Miralda.—96. Montseny, de Josep M.ª Ros i Vila.—97. Gelera de les Neus, d'Antoni Miralda.—98. Pic de Midi d'Ossau.—99. Des del Puig d'Alp, de Josep M.ª Guilera.—100. Ordesa, de Pau Bargueño.—101. El Sitjar, de Josep M.ª Ros i Vila.—102. Sant Maurici, de Delmir de Caralt.—103. Pic Feixan, de Pau Bargueño.—104. Marichiva (Fuenfría), d'Antoni Victory.—105. Vall de Pineta, de Pau Bargueño.—106. Fuenfría, d'Antoni Victory.—107. Sallent del Gàllego, de Manuel Samitier.—108. Baticelles, de Rossend Flaquer.—109. Sant Marçal, de Rossend Pujol.—110. Posets, de Rossend Flaquer.—111. Bergadà, de Ramon Soler.

Total 111 proves de 24 concursants.

L'Escola d'Arlberg

(PER UN MEMBRE DEL KANDAHAR SKI CLUB)

L'escola d'Arlberg deu la seva existència al geni d'Hannes Schneider, i el seu renom al popular èxit del meravellós film *Das Wunder des Schneeschuhs* (Les meravelles de l'ski), en el qual Hannes Schneider juga la part principal.

El club d'ski d'Arlberg és una entitat molt activa, que s'interessa àmpliament per tots els aspectes referents als problemes de l'skiar. Ha aportat, per exemple, el seu ajut a la causa de les curses de baixada. Mercès en gran part a l'Arlberg Club, la copa de l'Arlberg-Kandahar (Challenge Cup), oferta pel Kandahar Ski Club

de Mürren i disputada a l'Arlberg, ha constituït el més important esdeveniment de l'any en curses de baixada.

El mateix Schneider és un excellent mestre, i té el do d'inculcar als seus deixebles el seu propi entusiasme. Els mètodes Arlberg són excel·lents per quant són positius; però estan exposats a una crítica seriosa degut a que no volen admetre alguns viratges que, d'altra banda, són extremadament útils.

La diferència entre la que pot anomenar-se Escola Britànica i l'Escola d'Arlberg és solament d'èmfasi. Ambdues escoles admeten que el frenatge i el frenatge christiania són els viratges més útils. Aquesta doctrina ja havia estat aconsellada per escriptors anglesos, mestres de l'ski, molt abans que l'Escola d'Arlberg esdevingués famosa. S'ha convingut, generalment, en preferir el frenatge christiania al telemark; però, mentre que l'Escola Britànica afirma que aquest és un viratge molt pràctic sobre neu pesant, Schneider mai no ensenya de fer el telemark, i a l'Escola d'Arlberg es xiula l'individu que el practica. L'Escola d'Arlberg no solament declara el boicot al telemark, sinó que veu amb horror la posició telemark en cursa recta.

Ara bé, l'estabilitat lateral s'augmenta notablement eixamplant la base, això és, corrent amb els skis separats. L'estabilitat longitudinal s'augmenta allargant la base, i la base més llarga s'obté amb la posició telemark. Per consegüent la posició telemark hauria d'ésser adoptada sempre que la dificultat de mantenir l'estabilitat cap endavant i cap endarrera fos notablement més gran que la de mantenir-la lateralment.

L'ajupiment Arlberg deu preferir-se, naturalment, a la posició telemark en la neu dura i relliscosa damunt la qual l'estabilitat lateral és la major dificultat. Però, quan es passa amb velocitat de neu ràpida i tova a neu dura i enganxosa, solament cecs prejudicis, i la tirania d'una moda, poden privar un skiador intelligent d'adoptar la posició telemark.

Recordo que l'hivern passat baixàvem per un pendent que havia estat escombrat pel vent, i, a cada pocs metres, passàvem de neu polsosa i ràpida a neu com a sorra. Els meus companys eren entusiastes del sistema Arlberg i, de bon tros, millors corredors que jo, que em sostenia, però, perfectament en la posició telemark, mentre que llur preferència per l'ajupiment Arlberg els motivava contínues caigudes cap endavant en trobar-se refrenats per capes de neu enganxosa.

El producte típic de l'Escola d'Arlberg és el d'un corredor molt

ferm. Executa les voltes de frenatge amb una eficiència gairebé mecànica. La seva seguretat i la seva exactitud són grans mentre la neu és dura o bé tova superficialment. Però amb neu pesada i abundant aquest producte de l'Escola de l'Arlberg és desastrós, puix amb aquesta neu la volta amb frenatge és molt difícil, i el telemark, que és més fàcil, està prohibit. El corredor expert d'Arlberg celebra que hi hagi abundant neu tova perquè és la prova més demostrativa de la seva tècnica. Però el corredor mediocre d'aquesta escola, enlloc d'alegrar-se de trepitjar neu nova, prova de fer les voltes en els rastres fets per altres corredors més hàbils, i sempre busca neu ja trepitjada.

També el plaer d'executar, un darrera de l'altre i rítmicament, frenatges christiania és tan gran, que els corredors d'Arlberg es troben sovint temptats d'especialitzar-se a fer voltes, en detriment de la cursa en línia recta.

Els rastres en les muntanyes d'Arlberg esdevenen impressionants per llur regularitat, i evoquen l'època de Silienfeld en què la cursa recta era del tot desconeguda.

Els millors corredors sortits de l'Arlberg, com els germans Schneider i Kudy Fritz, combinen naturalment la gran velocitat amb el control perfecte, però els seus deixebles, en llur majoria, són més notables en les voltes perfectes que en la cursa recta.

Les modes d'skiar canvien molt de pressa, i ja hi ha intents de reacció contra de les apreciacions extremades de l'Escola d'Arlberg.

L'any passat David Zogg, d'Arosa, vencé els prosèlits d'Arlberg, no solament al Parsem Derby sinó també sobre llur terreny, en la cursa recta per a guanyar la copa Arlberg Kandahar. L'escola d'Arosa, de la qual Zogg és un brillant deixeble, accepta la posició i la volta telemark.

La darrera edició de la «British Ski Year Book» conté una eloqüent defensa de la posició telemark, escrita pel conegut corredor suïss d'ski Marcel Kurz.

El Club d'Ski de la Gran Bretanya s'ha resistit sàviament a la tirania del frenatge christiania. Ha refusat l'ésser vençut per la moda que pretenia declarar el boicot al telemark en les proves d'ski britàniques dels textos anglesos. Com a resultat, fins els nostres corredors de tercera categoria disfruten sobre neu de pols, profunda i tova, la qual, en canvi, és molestosa als seguidors de l'Escola d'Arlberg, menys els més experts.

MONTERRAT GILI, trad.

Bibliografia

FRANCESC BLASI I VALLESPINOSA.—*Resum històric del Santuari del Lladó de Valls*.—Fullet en 8.ª, de 61 pp.--Valls, 1930.

La incansable activitat de l'autor del *Resum històric del Santuari del Lladó de Valls*, queda demostrada, una vegada més, en la seva última monografia, dedicada a donar a conèixer tot allò que pugui interessar i que fa referència a la devotíssima imatge de la important ciutat del camp de Tarragona i del santuari en el qual és venerada.

El nostre bon company Blasi és un excursionista amb totes les característiques que, en la nostra terra, presenten els qui dediquen llurs lleures disponibles a il·lustrar-se i a ensenyar delectant. No és un rodamon, devorador de quilòmetres; no fa l'esport del turisme, segons la novíssima moda, com l'ocell de temporada, que passa corrent i no es fixa en res.

No; En Blasi, com que porta a dintre quelcom més que la vanitosa pruija del viatjar per viatjar, sap observar, comprendre i interpretar allò que passa pel seus ulls, excita la seva curiositat i desperta els coneixements que té apresos, per a traduir-ho, després, en estimables publicacions, i ho exposa amb criteri sa, amb seny i visió justa.

Aquesta és la tasca genuïna del vertader excursionista, tal com foren els propòsits dels precursors i continuadors d'aquesta noble disciplina que tant de bé ha fet a la nostra terra, i que Déu vulgui que no s'aparti dels seus justos límits, per la força abassegadora dels exotismes d'última hora.

Exemple i fruit d'això és, per tant, la monografia que ens ocupa. Ella aconsegueix a bastament allò que es proposà el seu autor, avaluada, la bella tasca, per l'amor que traspua envers la Patrona venerada de la ciutat nativa.

No és cosa de fer aquí un judici crític de l'obra. El millor i més avinent que podem dir-ne, és encomanar-ne la lectura i desitjar, ensems, que el nostre Blasi tingui bons imitadors arreu, manera de que sigui ben coneguda l'estimada terra catalana sota tots els caires, tan rica i plena com és de bel·leses i ensenyaments.

P. C. I G.